

5. Топорецька З., Слободніченко М., Аймедов К., Синіцька Т., Шум С., Олійник О. Звіт за результатами першого в Україні національного дослідження у сфері ігрової залежності. Київ, 2023. 149 с. URL: <https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/zvit-nacjonalne-doslidzhennya-u-sferi-igrovoyi-zalezhnosti.pdf>.

6. Топорецька З. М. Принцип боротьби з ігровою залежністю в системі принципів публічного управління гральним бізнесом. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 04 листоп. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 258-261.

7. Погорецький М. А., Топорецька З. М. Розслідування зайняття гральним бізнесом: процесуальні й криміналістичні засади. К.: Алерта, 2015. 250 с.

Шкуратенко Олена Володимирівна,
завідувач кафедри історії та філософії
навчально-наукового інституту права
та психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

СТАНОВЛЕННЯ ГАЛУЗІ НАУКОВОГО МОВОЗНАВСТВА В ДОБУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ (20-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

Події 1917 року відкрили шлях до національно-демократичних поглядів, які призвели до згуртування національних сил в Україні, відновлення української державності – історичне завдання, яке постало перед поколінням українців двадцятих років. У період українського відродження активного розвитку набувала українська професійна мова в юриспруденції, що потребувало також критеріїв мінімальної придатності у царині професійного спілкування та кодифікаційної роботи уряду зазначеного періоду, для забезпечення функціонування внутрішньо та зовнішньополітичної діяльності країни.

Ці події активно вплинули на українське мовознавство, яке було ошукане не одне сторіччя російським шовінізмом. У другій половині 19 століття хоч і була вже сформована блискуча плеяда мовників, українське мовознавство залишалося на рівнях впорядкування й узгодження правопису, критики мови окремих

творів та письменників (В. Сімович, К. Михальчук, О. Потебня), збирання словникового матеріалу (Б. Грінченко), однак вже більш адаптованого до літературної мови та з дотриманням загальноукраїнської фонетики та морфології.

Тому спочатку й було потрібно від викладачів узятись за укладання різного рівня підручників, граматик, хрестоматій на потреби школи, для дітей та дорослих. На цей період також припадає початок активної роботи щодо впорядкування словників і підручників, за які взялися фахові мовознавці-науковці. Ці праці ставили далекосяжну мету, розгляд трьох вирішальних проблем: усталення норм літературної мови, вивчення історії української мови від становлення протоукраїнських говірок у надрах праслов'янської мови до новіших часів і, нарешті, становлення української *діалектології*, науки, що мала дати відповіді на багато проблем історії мови. Досліди 20-х років принесли силу нового матеріалу, вперше в історії українського мовознавства почали створюватися наукові школи з власними традиціями з'явилась можливість наступності нормального контакту поколінь [1, ст. 12].

З відновленням української державності з'явилась потреба вироблення чітких правил орфографії, суспільство було налаштоване на правописну реформу, бо це символізувало утвердження нового суспільного ідеалу [2, с. 131]

Таким чином, кодифікація правопису в «Українському правописі», або, як ще його називали, Правописному кодексі, була пріоритетним заходом у державній мовній політиці, про це свідчить і авторитетність складу Правописної комісії, що зібралась на конференцію в Харкові у травні 1927 р. Це була золота плеяда українських мовознавців, які працювали над чистотою мови практично у всіх галузях, включно й в юриспруденції.

Так, Висоцький Зіновий Тарасович, з 20-х рр. працюючи в наркоматі юстиції УСРР, наполегливо опрацьовував правопис у кодифікації, якою надзвичайно у цей період захопилась радянська влада. Наполегливо працював над «Правописним словником – показником до офіційного українського правопису» й ще один талановитий мовознавець, співробітник ВУАН Гладкий Микола Дмитрович. Але в головному опрацьовував і «надавав печать духу свого О. Синявський – провідний український мовознавець 20-х років, професор університету». Уся ця праця була просякнута синтезом народної і книжкової традицій та європейської української літературної

мови, що виростала з традицій, але переросла її, і що це є творчий безперервний зв'язок. Професор О. Синявський вніс у проблеми нормалізації мови глибоке знання, науковий досвід і методу не тільки відчуття тенденцій розвитку, а й розуміння їх [1, с. 15–16].

Над спільним доробком працювали й науковці з діалектології Всеволод Ганцов та Олена Курило, праці й погляди яких виростали з повного поглибленого вивчення говірок, і пізнього злиття їх у єдину національну мову, що привело до революційного розуміння в схемі історії української мови та її генези. На жаль, ці талановиті мовники не мали часу на те, щоб сформулювати висновки. Наукова діяльність В. Ганцова була припинена арештом у 1928 р., а О. Курило – переслідуванням, що змусило її на початку 30-х років покинути Україну.

Поруч з плеядою найвидатніших українських мовознавців означеного періоду, постає й ще одна яскрава особистість обдарованого науковця – Петра Бузука. Він був вченим, який намагався охопити якнайширше коло проблем, закладав фундаменти знань в неопрацьованих галузях мовознавства. Широта його зацікавлень вражає, він сам, наче був цілим інститутом мовознавства : започаткував цілі галузі, застосував у багатьох випадках нові методи, збагатив знання новими фактами та започаткував нові синтези. Це була людина національного Відродження [1, ст. 23–24]. Його доля була співзвучна з поколінням двадцятих років, безжално і безглуздо знищеного радянською владою з обвинуваченням в націоналізмі і шкідництві «на мовному фронті».

Робота Правописної комісії тривала понад 3 роки. Але одним із невирішених площин між науковими школами було питання щодо відмінностей орфографічних правила двох культурних традицій та, відповідно, двох наукових лінгвістичних шкіл : галицької та наддніпрянської. За твердженням Юрія Шевельова, сучасна українська мова є мішаною щодо діалектичної основи, проте цей процес пройшов надтривалу боротьбу та політичне втручання радянського керівництва. Збочення в національній політиці особливо загострились з 1928 р. Бажане поєднання правописно-мовних традицій не відбулося, а натомість, розпочались чистки та вихолощення ідентичності внутрішньої структури мови (правопису) [2, с. 131].

Після 1937 р. в українському мовознавстві настає повна порожнеча : усі здобутки було проголошено націоналістично-шкідливими, прізвища учасників піддано забуттю та вигнанню з української наукової мовної школи. Також тривав невпинний процес русифікації української мови, який не припинявся протягом усього періоду існування СРСР. Розпочата насильницька русифікація мови призвела у такий спосіб радянську версію існуючої сучасної української мови.

Список використаних джерел

1. Шевельов Ю.В. Портрети українських мовознавців. К.: вид. дім «КМ Академія», 2012. 132 с.

2. Шумицька Галина Розвиток української мови у 20-30-роках ХХ століття: журналістський аспект діяльності учасників Харківської правописної конференції. Науковий вісник Ужгородського університету. Вип. 23. 2010. С. 130-135